

Личните данни и тяхната защита – всичко за тях и как да ги пазиш (текст на информационно-разяснителна брошура, предназначена за деца)

Първо, какво представляват личните данни?

Лични данни са всяка информация, която **помага на някого да разбере кой си ти**, като например – името ти, рожденият ти ден, имейл адресът ти, телефонният ти номер или домашният ти адрес. Тази информация не е само записана някъде в документи, а може и да бъде информация за това **как изглеждаш** или **звучиш**, например снимки или видеоклипове, които си публикувал онлайн, или гласовите ти записи. Може дори да е информация за твоите интереси, като например неща, които търсиш онлайн, или видовете публикации, върху които кликваш най-много в социалните мрежи.

Лични данни може също да бъде информация, която ти дори да не знаеш, че се събира за теб. Така например твоето лицево изображение може да бъде заснето от охранителна камера в търговски център или информация събрана от телефона ти, когато влезеш в публична Wi-Fi мрежа, като тези в магазини или кафенета.

И така, какво тогава е защита на данните?

Защитата на данните е свързана с **правилата**, които организациите трябва да спазват, и **правата**, които имаш, когато споделяш личните си данни. Има много правила, които организациите трябва да спазват, когато използват личните ти данни по някакъв начин – от събирането и съхранението им, до споделянето им с някой друг или тяхното изтриване.

Имаш **права** върху личните си данни, като например правото да поискаш от организацията, която ги съхранява, копие от тях, както и да поискаш те да бъдат изтрити. Тези правила и права се наричат **защита на данните** и се прилагат както в реалния свят, така и в онлайн пространството. Децата и младите хора имат абсолютно същите права като възрастните, когато става въпрос за техните лични данни.

Защо трябва да знаеш за личните данни и тяхната защита?

Общият регламент относно защитата на данните (накратко ОРЗД или GDPR) е европейски закон, който беше въведен на 25 май 2018 г. Той съдържа набор от правила и права за защита на данните, които дават на хората от всяка страна в Европейския съюз повече сигурност и информация за това какво се случва с личните им данни.

GDPR казва, че личните данни на децата се ползват с особена защита, тъй като децата може да не осъзнават, че понякога споделянето на лични данни може да бъде опасно. Децата също може да не знаят за своите права за защита на данните.

Кой събира лични данни за теб?

Много организации събират твоите лични данни в реалния живот, например училището ти, спортният ти клуб или школата, която посещаваш, както и личният ти лекар. Те събират различна информация за теб – като например как се справяш в училище и оценките ти, или информация за твоето здраве и всяко заболяване, които може да имаш.

Твоите лични данни се събират и от уебсайтове, социални мрежи и приложения които използваш. Всъщност много от личните данни, които се събират за теб, се случва именно онлайн. Когато използваш социални мрежи, ти споделяш информация за себе си, както и снимки и видеоклипове. Когато използваш приложение за планиране на маршрут на телефона си, ти споделяш информация за местоположението си, както и къде отиваш. Когато кликваш върху реклами, попълваш различни формуляри или играеш онлайн игри, всичко това включва споделяне на лични данни.

Всички споделяме безброй лични данни всеки ден, така че правилата за защита на личните данни са важни за всички нас. Те гарантират, че организациите, които събират лични данни, трябва да ги пазят и използват справедливо.

Как организациите използват личните ти данни?

Организациите използват твоите лични данни по много различни причини. Например, училището използва твоите данни, за да ти осигури образование и да следи оценките ти. Болницата събира личните ти данни, за да води запис за това кога си бил болен и какви лечения или лекарства са ти били дадени. Спортният ти клуб използва твоите данни за да те информира кога се провеждат тренировки и мачове или за да се свърже с твоите родители или настойници, ако си претърпял инцидент или нараняване по време на игра.

Онлайн компаниите също могат да използват личните ти данни, за да създадат свой уебсайт, приложение или платформа, които са насочени към интересите ти. Пример за това е, когато си гледал телевизионно предаване в услуга за стрийминг и тя запомня кой епизод гледаш или ти разказва за друго подобно предаване, което може да те заинтригува.

Какво прави Комисията за защита на личните данни (КЗЛД)?

Една от основните задачи на КЗЛД е да гарантира, че хората, включително децата:

- знаят и разбират своите права за защита на данните;
- разбират, че понякога споделянето на лични данни може да бъде рисковано;
- знаят как да защитят по-добре своите лични данни;
- знаят за стъпките, които организациите трябва да предприемат, за да запазят данните, които обработват безопасни и сигурни.

КЗЛД се грижи организациите да спазват правилата за защита на данните. Ако те не ги спазват, КЗЛД може да им нареди:

- да спрат да събират или използват лични данни;
- да дадат повече и по-ясна информация на хората за това какво правят с личните им данни;
- да изтрият личните данни; или
- да предоставят копие от личните данни на лицето, на което принадлежат.

КЗЛД може дори да глоби организации, които не спазват правилата.

КЗЛД има и други важни задачи като разглеждане на жалби на хора и разследване дали организациите спазват правилата за защита на данните.

Ако имаш въпроси за защитата на личните си данни, можеш да потърсиш информация на нашия уебсайт: <https://www.cdpd.bg/>